Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto 13.2.2025

Pekka Vasara, SM/PO

Hallintovaliokunta
Eduskunta

Hallintovaliokunnan kuuleminen 14.2.2025;
Sisäministeriön lausunto asiaan U 55/2024 vp

U 55/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja kansainvälisen rikospoliisijärjestö Interpolin välisestä yhteistyösopimuksesta

Sisäministeriön asiantuntijalausunto

Sopimuksen tausta ja tavoitteet

Komissio antoi 14.4.2021 suosituksen neuvoston päätökseksi, jolla komissio valtuutettaisiin neuvottelemaan yhteistyösopimuksesta Interpolin kanssa. Suositusluonnoksen liitteenä komissio toimitti asiakirjan, jossa määriteltiin tarkemmat neuvotteluohjeet. Neuvoston päätös (EU) 2021/1312 valtuutuksen antamisesta komissiolle neuvotteluiden aloittamisesta hyväksyttiin 19.7.2021.

Neuvotteluiden aloittamisen taustalla nähtiin EU:ssa tarve vastata terrorismin sekä vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden yhä enenevässä määrin dynaamiseen, liikkuvaan ja rajat ylittävään luonteeseen. Tehokkaan torjunnan on EU:ssa katsottu edellyttävän entistä syvempää ja tehokkaampaa yhteistyötä kansainvälisten toimijoiden, kuten Interpolin kanssa.

Eräisiin perusoikeuksiin ja tietosuojaan liittyvien kysymysten vuoksi neuvottelut ovat edenneet hitaasti. Tähän mennessä on ollut lukuisia neuvottelukierroksia ja neuvottelut jatkuvat edelleen. Saatujen tietojen mukaan komissio on toiveikas, että yhteisymmärrys sopimustekstistä saavutettaisiin Interpolin kanssa vuoden 2025 aikana, vaikkakin haasteelliseksi koetut kokonaisuudet ovat yhä avoinna.

Sopimuksen pääasiallinen sisältö

Komissio on asettanut suunnitellulle yhteistyösopimukselle seuraavia tavoitteita, joiden yhteydessä komissio on korostanut myös tarvetta huomioida EU:n tietosuojasääntely ja perusoikeudet:

- säädellä Europolin ja Interpolin yhteistyöstä, huomioiden viimeaikaiset kehityskulut terrorismin, rajat ylittävän ja kansainvälisen vakavan rikollisuuden, järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa sekä operatiiviset tarpeet ja Europolin toimivaltuudet.

- varmistaa, että jäsenvaltiot ja EU-virastot voivat tehdä hakuja Interpolin tietokannoista eurooppalaisen hakuportaalin (ESP, European Search Portal) avulla. Tämä edellyttää tarvittavien suojatoimien ja takeiden luomista, jotta hakuja voidaan tehdä EU- ja kansallisen lainsäädännön puitteissa.

- säännellä Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) ja Interpolin välisestä yhteistyöstä.

- luoda oikeusperusta, jonka perusteella Eurojust ja EPPO voivat vaihtaa operatiivista tietoa Interpolin kanssa.

Komissio on neuvotteluprosessin aikana kiinnittänyt huomiota yllä listattuihin päätavoitteisiin, mutta on myös korostanut tarvetta määritellä selkeästi ja tarkkarajaisesti henkilötietojen suojaan, perusoikeuksien ja yksilönsuojan varmistamiseksi tarvittavat suojatoimenpiteet ja

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@govsec.fi | www.intermin.fi

kontrollit vaihdettaessa henkilötietoja Interpolin kanssa. Esimerkiksi arkaluonteisten henkilötietojen siirtoihin on kiinnitetty neuvotteluissa erityistä huolta, ja komissio pitää neuvotteluissa ehdottomana sitä, että eurooppalaiset tietosuojatakeet tulevat täysimääräisesti huomioiduksi mahdollisessa uudessa yhteistyösopimuksessa.

Sopimuksen vaikutukset

Sopimus edistää osapuolten mahdollisuuksia järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa.

Sopimuksella ei ole vaikutusta Suomen kansalliseen lainsäädäntöön. Mahdollinen sopimus tulisi aikanaan osana EU-oikeutta myös Suomea sitovaksi, eikä se edellyttäisi erillistä voimaansaattamista.

Sopimuksella ei ole tämänhetkisten tietojen mukaan suoria taloudellisia vaikutuksia Suomelle. Toistaiseksi on epäselvää, minkälaisia vaikutuksia sopimuksesta olisi EU-talousarviolle. Sopimuksen ja sen toimeenpanon osalta tulisi varmistaa, että EU:lla on käytettävissään riittävät taloudelliset ja muut resurssit tarvittaessa uudelleen kohdentamalla EU-budjetin nykyisiä varoja.

Ehdotetussa sopimuksessa olisi kyse operatiivisten henkilötietojen siirrosta Interpolille. Unionin oikeuden mukaan henkilötietoja voidaan siirtää unionista kansainväliselle järjestölle vain, jos kyseinen kansainvälinen järjestö takaa sellaisen henkilötietojen suojan tason, joka vastaa olennaisin osin näille henkilötiedoille unionissa taatun suojan tasoa

Valtioneuvoston kanta tiivistetysti

Valtioneuvosto kannattaa sopimuksen tekemistä EU:n ja Interpolin välillä. Valtioneuvosto katsoo, että yhteistyösopimuksen myötä voidaan luoda edellytykset entistä tiiviimmälle yhteistyölle Interpolin kanssa niin terrorismin kuin vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Yhteistyösopimuksen voidaan katsoa olevan erityisen tarpeellinen myös EU:n oikeus- ja sisäasioiden tietojärjestelmien yhteentoimivuusviitekehyksen ja siihen liittyvien säädösten täytäntöönpanon varmistamiseksi. Sopimus myös osaltaan edistää hallitusohjelman kirjausta järjestäytyneen rikollisuuden voimakkaasta torjumisesta ja varmistaa korkean tietosuojan tason.

Sopimus koskisi myös henkilötietojen vaihtoa ja siirtoa EU:sta kansainväliselle järjestölle. Näin ollen valtioneuvosto pitää tärkeänä, että komissio painottaa neuvotteluohjeiden mukaisesti vahvasti EU:n tietosuojasääntelyn ja perusoikeuksien täysmääräistä huomioimista neuvoteltaessa yhteistyösopimuksen eri elementeistä. Onkin tärkeää, että yhteistyösopimuksessa annettaisiin yksityisyydensuojaa, perusoikeuksia ja yksilön vapauksia koskevat riittävät takeet.

Valtioneuvosto odottaa komission edelleen pitävän jäsenvaltiot ajan tasalla sopimusneuvottelujen etenemisestä.